

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	V
İÇİNDEKİLER	VII
KISALTMALAR	XI
GİRİŞ	1

1. BÖLÜM

ŞARTLARIN ESASLI DEĞİŞİKLİĞİ İLKESİNİN TEMELİ VE GELİŞİMİ

I. GENEL BİLGİLER.....	7
A. Uluslararası Antlaşmalar Hukuku ve ŞED İlkesi.....	7
B. ŞED İlkesinin Kavramsal Temeli	15
1. Terim Sorunu	15
2. İlkenin Anlamı	19
3. İlkenin Özellikleri.....	25
II. ŞED İLKESİNİN GELİŞİMİ	27
A. İlkenin Doğuşu ve Roma Hukuku Dönemi	27
B. İlkenin Roma Döneminden 19. Asra Kadarki Gelişimi ve Uluslararası Hukukun İlk Yazarlarının <i>Rebus Sic Stantibus</i> Yaklaşımları	33
C. İlkenin 19. Asırdaki Durumu	41
1. Londra Bildirisi (1871)	43
2. Jellinek: İlkenin Her Antlaşmada Zimnen Var Olduğu ve Devlete Hizmet Ettiği Görüşünün Savunucusu.....	46
Ç. BM'ye Kadarki Dönem ve İlkenin İki Dünya Savaşı Arasında Barışçıl Değişim İle Özdeşleştirilmesi.....	48
1. Barışçıl Değişim ve <i>Rebus Sic Stantibus</i> Bağlamında MC Misakı'nın 19. Maddesi	51
2. Döneme Ait Yargısal Uygulamalar.....	62
a. SHM ve <i>Rus Tazminatı</i> Davası (1912).....	64
b. USAD ve <i>Yukarı Savoy ve Gex Serbest Bölgeleri</i> Davası (1929-32)	67

D. BM Dönemi	70
1. VAHS'ye Kadarki Süreç	70
2. VAHS Sonrası ve Günümüzdeki Gelişmeler	75
a. UHK'nin İlkeyle İlgili Görüşü	75
b. VAHS Sonrasındaki Süreç ve İlkenin Uluslararası Örgütlere Genişletilmesi Girişimleri	80

2. BÖLÜM

ŞED İLKESİNİN ULUSLARARASI HUKUK İLKELERİYLE İLİŞKİSİ, ELEŞTİREL VE ÖZEL HUKUK BOYUTU

I. ŞED İLKESİNİN ULUSLARARASI HUKUK İLKELERİYLE İLİŞKİSİ	87
A. Buyruk Kural	87
B. Mücbir Sebep	89
C. Sonraki İmkânsızlık	91
Ç. İyi Niyet	95
II. İLKENİN ULUSLARARASI HUKUKTAKİ ELEŞTİREL BOYUTU	97
A. İlkeyle İlgili Tartışmalar	97
1. Varlık Tartışması	97
2. Hukukîlik Tartışması	105
3. Süreli - Sürekli Antlaşmalar Tartışması	110
B. İlkeye Yönelik Eleştiriler	112
1. Antlaşma Yükümlülüklerinden Tek Taraflı Kurtulunabileceği Algısı	112
2. Niyet Unsuru	114
III. İLKENİN ÖZEL HUKUKTAKİ YERİ	116
A. Akdin Değişen Şartlara Uyarlanması Sebebi	118
B. Uyarlamayla İlgili Temel Görüşler	120
1. İşlem Temeli Görüşü	120
2. Emprevizyon Görüşü	123
C. Akitlerin Değişen Şartlara Uyarlanması	124
Ç. İlkenin Çeşitli Kara Avrupası Ülkelerindeki Durumu	127
1. Almanya	128
2. Fransa	132
3. Türk Hukukunda Değişen Şartlar Nedeniyle Akdin Uyarlanması	134

3. BÖLÜM

VAHS MADDE 62 VE ŞED İLKESİNİN HUKUKİ SONUÇLARI

I. MADDE 62'NİN ŞED'İN ŞARTLARI ÇERÇEVESİNDE TAHLİLİ	145
A. Değişikliğe Dair “Zaman” ve “Şart” Kavramları (M. 62/1)	148
B. Esaslılık Unsuru (M. 62/1)	151
1. Değişikliğin Esaslı Olması ve Esaslılığın Belirlenmesi Sorunu	151
2. İlkenin Uygulanmasına İmkân Tanıyan Temel Değişiklik Türleri	153
C. Öngörülemelik Unsuru (M. 62/1)	158
Ç. Rıza Unsuru (M. 62/1a)	162
D. Yükümlülüklerin Boyutunun Köklü Dönüşümü Unsuru (M. 62/1)	164
E. Değişiklik Ona Başvuran İhlâli Neticesi Olmamalı (M. 62/2b)	168
F. Sınırlara Uygulanmama Hükümü (M. 62/2a)	170
II. VAHS M. 62 İŞİĞİNDE ŞED'İN HUKUKİ SONUÇLARI	174
A. İlkenin M. 62'de Belirtilen Hukukî Sonuçları	174
1. Antlaşmayı Sona Erdirme	174
2. Antlaşmadan Çekilme	179
3. Antlaşmayı Askıya Alma	181
B. İlkenin M. 62'de Belirtilmeyen ve Uygulamadan Çıkarılan İşlevleri	185
1. Antlaşmayı Değiştirme ve Soğuk Savaş Sonrası Uyarılma Antlaşmaları	185
2. Yeni Antlaşma Yapma ve Montrö Boğazlar Sözleşmesi	188
C. İlkeye Başvuruda İzlenmesi Gereken Usul	199
Ç. M. 62'nin Lafzî Yorumu ve Uygulanabilirliğine Dair Eleştiriler	206
D. Şartlardaki Değişikliğin Antlaşmaya Etkisinin Ahde Vefa Temelinde Değerlendirilmesi	210
III. YARGISAL UYGULAMALAR	215
A. Uluslararası Adalet Divanı	215
1. Değişikliğin Hayatî Olması Çerçevesinde <i>Balıkçılık</i> Davaları (1974)	219
2. <i>Gabcikovo-Nagymaros Projesi</i> Davası (1997)	225
B. ATAD ve <i>A. Racke GmbH & Co. v. Hauptzollamt Mainz</i> Davası (1998)	232
SONUÇ	239
KAYNAKÇA	245
DİZİN	265

GİRİŞ

Uluslararası hukuk bir kuramdır. O, aynı zamanda, uluslararası ilişkilerin düzenli ve sağlıklı bir düzlemde cereyan etmesini sağlama amacıyla oluşturulmuş bir tasarımıdır. Bu bağlamda uluslararası hukuk, uluslararası ilişkilerin ayrılmaz ve tamamlayıcı bir parçasıdır. Aralarında organik bir bağ mevcuttur. Uluslararası ilişkiler terminolojisiyle ifade edilecek olursa, ikisi adeta “stratejik müttefik”tirler. Keza aralarında ontolojik bir ilişki sözkonusudur. Uluslararası toplum ve uluslararası ilişkiler olmasaydı uluslararası hukuk da olmazdı.

Uluslararası ilişkiler de uluslararası hukuka bağımlıdır. Çünkü uluslararası ilişkiler, anarşik doğasından dolayı, çoğunlukla çatışmacı bir düzlemde cereyan eder. Devletlerin çıkar temelli dış politika yaklaşımı uluslararası ilişkilerin güç etrafında şekillenmesine yol açmaktadır. Güç ise hem bir rekabeti, ki bu rekabet yok edici nitelikte de olmaktadır, hem de kural ihlallerini beraberinde getirmektedir. Uluslararası hukuk, bu noktada, pek çok açıdan önem kazanmaktadır. Öncelikle uluslararası ilişkilerin yürütülmesinde meşruiyet işlevi oluşturmaktadır. Her uluslararası birim, gücü ne olursa olsun, eylemlerinde çoğu zaman uluslararası hukuku dikkate alma gereği hissetmektedir. İkinci olarak, uluslararası hukuk uluslararası ilişkileri düzenleme işlevi görmektedir. Her birim için eşit ve adil kurallar bütünü olarak uluslararası ilişkilerin düzenli işlenmesine katkı yapmaktadır. Uluslararası kurallara uyulması zorunluluğu, devletlerin barış içinde bir arada yaşamasına imkân vermektedir. Bu kurallar çoğu zaman insanlığın faydasına olmakta ve uluslararası düzeni sağlama adına bir fayda teşkil etmektedir. Uluslararası hukukun uluslararası ilişkileri düzenleme işlevi, esas olarak

antlaşmalar ile yerine getirilmektedir. Bu nedenle antlaşmalar, yazılı olması, karşılıklı rızaya dayanması, yol göstermesi, ilişkileri düzenlemesi gibi sebeplerden dolayı hem uluslararası hukukun hem de uluslararası ilişkilerin temel araçları arasındadır.

Bir antlaşma yürürlüğe girdikten sonra genellikle geride kalan işlemleriyle ilgili bir sıkıntı hâsıl olmamaktadır. Yürürlüğe girmiş bir antlaşma usulüne uygun süreçlerde gerçekleşmişse – örn. imzayı yetkili birisi atmışsa, imzalayan kişinin kim olduğunun önemi yoktur ve bu bir sıkıntı oluşturmaz- bir itirazla karşılaşmaz. Zira bunlar şekli hususlardır ve yerine getirilmesi veya bir yanlışlık var ise düzeltilmesi nispeten kolaydır.

Asıl sorun antlaşmanın uygulanmasına ilişkin olarak taraflar arasında anlaşmazlık çıktığında baş göstermektedir. Bir antlaşmanın işleyişine ilişkin sorun veya sorunların muhtelif sebepleri olabilir. Antlaşma kavramı, ileride geniş bir şekilde izah edileceği üzere, terim itibarıyla geniş bir kavramdır. Sözleşmenin uygulanmasına ilişkin anlaşmazlık terim yanlışlığından kaynaklı bir sebep olabileceği gibi yanlış uygulamadan kaynaklı bir sebep de olabilir. İlâveten, zaman mefhumu, antlaşmanın taraflarca farklı yorumlanması, antlaşmanın yapıldığı şartlar ile anlaşmazlığın belirlediği şartlar arasındaki köklü farklılık ve bu farklılığın bir taraf(lar)ın yükümlülüklerinde esaslı bir dönüşüm yol açması gibi hususlar anlaşmazlığa sebebiyet verebilecek olası nedenler olarak belirtilebilir.

Anlaşmazlık durumunda taraflar arasındaki antlaşma ilişkisi veya antlaşmanın akıbeti ne olacaktır? Antlaşma sona mı erecektir? Antlaşmadan rahatsız olan tarafın veya tarafların istekleri yerine mi getirilecektir? Eğer bu yapılırsa, diğer taraf veya tarafların bir kaybı olursa bu nasıl telafi edilecektir? Soruları artırmak mümkündür.

Bir antlaşmanın yürürlüğüne ilişkin anlaşmazlıkta, üstte belirtilen sebepler içinde hangisinin anlaşmazlığa yol açtığı, bir başka ifadeyle sorunun tespiti önemlidir. Zira iyi ve yerinde bir

çözümün temelinde sorunun doğru teşhisi yatar. Mamafih, böyle bir anlaşmazlıkta asıl önemli olan bundan sonra ne yapılacaktır. Diğer sebepler bir yana, eğer sorun zaman mefhumundan, daha net söyleyişle, antlaşmanın yapıldığı zamanki şartlar ile sonraki şartların uyumsuzluğundan kaynaklanıyor ise hem uzlaşmayı sağlayacak hem de sonraki şartların değişmesi nedeniyle ilave külfet yüklenen veya zarara uğrayan tarafın imdadına yetiyecek hukukî düzenekler söz konusudur. Bu hukukî araçlardan birisi olan *ŞED (rebus sic stantibus)* ilkesi, zaman değişikliğinin getirdiği ek külfet veya zarar sorununu çözebilecek bir mekanizmayı ortaya koyar.

ŞED ilkesi VAHS m. 62'de düzenleme altına alınmıştır. Uluslararası örf ve adet hukukunda var olan *ŞED* ilkesi böylece tedvin edilerek yazılı uluslararası hukukun parçası haline gelmiştir. Ancak ilkenin uluslararası hukuktaki yeri, diğer bazı kavramların -egemenlik ilkesi, içişlerine karışmama, buyruk kural gibi- aksine oturmuş değildir. Kullanım alanı, sınır tesis eden antlaşmalar hariç, neredeyse her antlaşmaya uygulanabilecek kadar geniş olmakla birlikte, uygulamada kullanımının ve kabulünün yaygın olduğu söylenemez. Yine de bu ilkenin dolaylı da olsa dikkate alındığı pek çok uluslararası dava mevcuttur. USAD, UAD, Uluslararası Ceza Mahkemesi, Avrupa Birliği Adalet Divanı (ABAD), Dünya Ticaret Örgütü Paneli gibi önemli uluslararası yargı birimleri bazı davalarda bu ilkeye atıf yapmıştır.

İlke uluslararası politikada da kullanılmıştır. Hatta bu ilkeye uluslararası yargı kurumlarından ziyade uluslararası politikada daha çok başvurulduğu belirtilebilir. İlke, devletlerce, çoğu zaman dış politika hedeflerini gerçekleştirme yolunda kullanılacak bir araç olarak telakki edilmektedir. Böylece ilkenin zemini hukukî boyuttan siyasî boyuta kaydırılmaktadır. Bu gayretler ilkenin zeminini kayganlaştırmakta ve onu devletlerin çıkarlarını azamileştirme aracına dönüştürmektedir.

Uluslararası hukukta ve politikada bu ilkeye başvuran pek çok ülke olmuştur. Belli başlıları olarak şu örnekler belirtilebilir: Rusya'nın 1856 tarihli Paris Antlaşması'nın Karadeniz'in tarafsızlaştırılmasını öngören durumunu sona erdirme talebi (1871), Bosna-Hersek'in işgali (1908), Belçika'nın tarafsızlığının Versay Antlaşması ile sona ermesi (1919), Türkiye'nin Lozan Antlaşması ile 1535'te Fransa'ya verilen kapitülasyonları sonlandırması (1923) ve LBS'yi sona erdirerek MBS'nin imzalanmasını sağlaması (1936), 1936 tarihli İngiliz-Mısır İttifak Antlaşması'nın Mısır tarafından sona erdirilmesi talebi (1947), Fransa'nın NATO'nun askerî kanadından çekilmesi (1966), ABD'nin Anti Balistik Füzeler (ABM - Anti-Balistic Missiles) Antlaşması'ndan çekilmesi (2002).

ŞED'in sadece sürekli antlaşmalarda içkin olduğu görüşünün, onun hukukî bir ilke olarak kabul edilmesinin bir sonucu olarak, öğretide reddedilmesi yönünde genel bir eğilim vardır. İlkenin varlık sebeplerinden birisinin sürekli antlaşmalar olduğu görüşü az da olsa taraftar bulmakla birlikte, bugün artık ilke için süreli-sürekli antlaşmalar ayrımı söz konusu değildir. Genel kanı, şartları yerine geldiği müddetçe, onun süre bakımından her antlaşmaya uygulanabilir olduğudur.

ŞED'in özel hukuk boyutu da incelenmekle birlikte, kitap esasında bir uluslararası hukuk çalışmasıdır. Özel hukukta hâkimin akdi uyarlama yetkisine benzer bir yetki durumu uluslararası hukukta tam manasıyla yoktur. Ancak uluslararası hukuk temelindeki uluslararası davaların ilkenin gelişimi sürecine ışık tutmaları nedeniyle yargı boyutu bilhassa incelenmiştir. Uluslararası politikadaki uygulamalara yeri geldikçe değinilmiş, fakat ayrıntılı olarak işlenmemiştir. İkinci bir sınırlayıcı husus olarak, ŞED daha çok Batı ve Avrupa merkezli bakış açısıyla irdelenmiştir. Bunda ilkenin çıkış ve gelişmesinin bu mecradan olması ile Batı kaynaklarının bolluğu etkilidir. Bir başka husus, ilkenin BM ve onun kuruluşları (UAD ve UHK gibi) çerçevesinde ele alınmış olmasıdır. Yine ilkeyle ilgili öznel ve nesnel kuramlara değinilmiş, ancak ayrıntısına girilmemiştir.

Temel sorunsalımız, antlaşma şartlarında esaslı bir değişiklik olduğunda ve tarafların anlaşmazlığa düştüğü durumlarda antlaşmanın ŞED ilkesine göre akıbetinin ne olacağıdır. Bu, ŞED ile ahde vefa arasındaki ilişki bağlamında değerlendirilecek olup, iki ilke arasındaki ilişkinin ilkenin hukukî sonucuna etkisi araştırılacaktır. ŞED ilkesinin ahde vefanın rakibi veya tamamlayıcısı olduğu çokça tartışılmaktadır. Bu nedenle, ikisi genellikle birlikte zikredilmektedirler. İlk algı, ilkenin ahde vefa ile ters düştüğü yönündedir. Görüşümüz, ilkenin ahde vefanın tamamlayıcısı olduğudur. Böyle kabul edilirse, şartlarda esaslı değişiklik halinde ilkenin öncelikli hukukî sonucu antlaşmanın değiştirilmesi olacaktır. Bunun için taraflar ilkin müzakerelere girmeli, ancak “azami 6 ay içinde” uzlaşmaya varamazlarsa, iddiaçı taraf 62. maddede belirtilen önlemlere başvurabilmelidir.

Çalışmada, “şartların esaslı değişikliği”, “*rebus sic stantibus*”, “*rebus sic stantibus* ilkesi” kavramları aynı anlamda kullanılmıştır. İlâveten UHK'nin tercihiyle koşut olarak 1969 öncesi kullanımlar için “*rebus sic stantibus*”, 1969 sonrası için daha çok “*şartların esaslı değişikliği*” ifadesi kullanılmıştır. Çalışmada bu eğilime uygun olarak, 1969 öncesi için *rebus sic stantibus*; sonrası için ŞED ibaresinin kullanımına gidilmiştir. Elbette her olay ve cümlenin anlamına göre farklı şekilde de kullanılmıştır.* Son bir not, her defasında “şartların esaslı değişikliği” yerine bazen kısaca “şartlarda değişiklik” ifadesi kullanılmıştır. Bu, tekrardan kaynaklanan sıkıcılıktan kaçınmanın yanında “esaslılığın” ilkenin sıfatı olması ve asıl vurgunun “şartların değişmesi”nde olmasındandır. Keza *rebus sic stantibus* ilkesi yerine kısaca *rebus sic stantibus* denilmesi de bu itibarladır.

* Kitabın adının *Şartların Esaslı Değişikliği* olarak konulmasının sebebi, 1) BM'nin 1969 sonrası *rebus sic stantibus* yerine ŞED'i tercih etmesi, 2) UHK'nin, ilkenin zımnî terim gibi öğretisel imalarından kaçınmak gibi sebeplerle, VAHS m. 62 başlığında ve metninde *rebus sic stantibus* ifadesinin kullanılmamasının daha iyi olacağına karar vermesi, 3) Bununla uyumlu olarak UAD'ın da *rebus sic stantibus* yerine ŞED'i kullanması, 4) Latincesi yerine Türkçesinin yeğlenmesidir.

ŞED ilkesinin uluslararası hukuktaki yeri ortaya konulmuştur. Türkiye’de uluslararası hukuk boyutuyla ayrıntılı olarak ilk kez işlenmesi itibarıyla çalışma, esasen özgün bir niteliğe sahiptir. Bu nitelikteki çalışmamız üç bölümden müteşekkildir. İlk bölüm, ŞED ilkesinin temeli ve tarihî gelişimi üzerinedir. Önce, ilkenin uluslararası antlaşmalar hukukundaki yerine değinilmektedir. Bölüm dönemlere ayrılarak incelenmekle birlikte, farklı olarak uluslararası hukukun ilk yazarlarının görüşleri de verilmiştir. İkinci bölümde, ilkenin uluslararası hukuktaki eleştirel yeri ve özel hukuktaki boyutu ele alınmaktadır. Özel hukuk boyutuyla da incelenmesinin nedeni ilkenin ilk olarak bu alanda ortaya çıkmış olmasıdır. İlkeye ilişkin tartışmalar, diğer uluslararası hukuk ilke ve kurallarıyla ilişkisi karşılaştırmalı olarak değerlendirilmektedir. Üçüncü bölüm VAHS m. 62’nin ayrıntısı ile tahlil edildiği ve ilkenin işlevlerinin incelendiği bir bölümdür. Burada m. 62’de belirtilen hukukî sonuçlara ilaveten uygulamada var olan “antlaşmayı değiştirme (tadil etme)” ve “yeni bir antlaşma tesis etme” işlevleri de irdelenmektedir. İlkenin uygulanmasındaki yöntemsel gereklilikler de belirlenmektedir. Son olarak, çalışmamızın sorunsal kısmına ilaveten, ilkenin yargı uzuvlarındaki durumu seçilmiş davalar bazında incelenmektedir. Zira bu elzemdir.

KAYNAKÇA

A. BM KAYITLARI, UHK OTURUMLARI VE YILLIKLARI

UN Conference on the Law of Treaties, First Session, Vienna, Official Records, Doc. A/CONF.39/11, "Article 59: Fundamental Change of Circumstances", 63rd and 64th meeting of the Committee of the Whole (10 May 1968), http://legal.un.org/diplomaticconferences/lawoftreaties-1969/vol/english/1st_sess.pdf, (Erişim: 12.5.2014).

-----, 2nd Session, Vienna, Official Records, Doc.A/CONF.39/11/Add.1, "Article 59: Fundamental Change of Circumstances", 22nd Plenary Meeting, (13 May 1969), http://legal.un.org/diplomaticconferences/lawoftreaties-1969/vol/english/2nd_sess.pdf, (Erişim: 12.5.2014).

UN Economic and Social Council, Commission on Human Rights, 6th Session, "Study of the Legal Validity of the Undertakings Concerning Minorities", E/CN.4/367, 7 April 1950, <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/GL9/006/98/PDF/GL900698.pdf?OpenElement>, (Erişim: 26.4.2012).

UN Report of the International Law Commission: Covering The Work Of Its Fifteenth Session, May 6 - July 12, 1963, "Article 44 - Fundamental change of circumstances, Commentary", *AJIL*, Vol. 58, No. 1 (Jan. 1964), ss. 283-291.

YILLIKLAR

Yearbook of International Law Commission, "(C) The Law of Treaties", 1st Session, 1949, [http://untreaty.un.org/ilc//publications/yearbooks/Ybkvolumes\(e\)/ILC_1949_v1_e.pdf](http://untreaty.un.org/ilc//publications/yearbooks/Ybkvolumes(e)/ILC_1949_v1_e.pdf), (Erişim: 3.11.2011).

-----, "Article 12: Discharge of International Obligations", 1st Session, 1949, [http://untreaty.un.org/ilc//publications/yearbooks/Ybkvolumes\(e\)/ILC_1949_v1_e.pdf](http://untreaty.un.org/ilc//publications/yearbooks/Ybkvolumes(e)/ILC_1949_v1_e.pdf), (Erişim: 3.11.2011).

-----, Doc. A.CN.4/107: Second Report by G. Fitzmaurice, Special Rapporteur, "Article 21. Termination or suspension by operation of law. Case of essential change of circumstances, or principle of rebus sic stantibus (general legal character)"; "Article 22. Termination or suspension by operation of law. Case of essential change of circumstances, or principle of rebus sic stantibus (conditions and limitations of application)"; Article 23. Termination or suspension by operation of law. Case of essential change of circum-

- tances, or principle of rebus sic stantibus (modalities of the claim)*", (15 March 1957), 9th Session, (23 April - 28 June 1957), Vol. II, [http://legal.un.org/ilc/publications/yearbooks/Ybkvolumes\(e\)/ILC_19_57_v2_e.pdf](http://legal.un.org/ilc/publications/yearbooks/Ybkvolumes(e)/ILC_19_57_v2_e.pdf), (Erişim: 1.8.2012).
- , "*Article 22. – The Doctrine of Rebus Sic Stantibus*", Doc. A/CN.4/156 and Addenda, 15th Session (6 May - 12 July 1963), Vol. I, [http://untreaty.un.org/ilc/publications/yearbooks/Ybkvolumes\(e\)/ILC_1963_v1_e.pdf](http://untreaty.un.org/ilc/publications/yearbooks/Ybkvolumes(e)/ILC_1963_v1_e.pdf), (Erişim: 12.7.2012).
- , Doc. A/CN.4/156 and Addenda 1-3: Second Report on the Law of Treaties, by Sir Humphrey Waldock, Special Rapporteur, "*Article 22 – Rebus Sic Stantibus*", (20 March, 10 April, 30 April and 5 June 1963), 15th Session (6 May - 12 July 1963), Vol. II, 1963, [http://legal.un.org/ilc/publications/yearbooks/Ybkvolumes\(e\)/ILC_19_63_v2_e.pdf](http://legal.un.org/ilc/publications/yearbooks/Ybkvolumes(e)/ILC_19_63_v2_e.pdf), (Erişim: 10.5.2014).
- , Doc. A/5509, Report of the Commission To The General Assembly, "*Article 44. - Fundamental change of circumstances, Commentary*", 15th Session, (6 May - 12 July 1963), Vol. II, [http://legal.un.org/ilc/publications/yearbooks/Ybkvolumes\(e\)/ILC_19_63_v2_e.pdf](http://legal.un.org/ilc/publications/yearbooks/Ybkvolumes(e)/ILC_19_63_v2_e.pdf), (Erişim: 11.5.2014).
- , Doc. A/CN.4/183 and Add. 1-3, A/CN.4/L.107, 833rd Meeting (18 Jan. 1966), "*Article 44.- Fundamental Change of Circumstances*", 17th Session (3 - 28 Jan. 1966), Vol. I, Part. I, [http://legal.un.org/ilc/publications/yearbooks/Ybkvolumes\(e\)/ILC_1966_v1_p1_e.pdf](http://legal.un.org/ilc/publications/yearbooks/Ybkvolumes(e)/ILC_1966_v1_p1_e.pdf), (Erişim: 11.5.2014).
- , Doc. A/CN.4/183 and Add. 1-4: Fifth Report on the Law of Treaties, by Sir Humphrey Waldock, Special Rapporteur, "*Article 44.- Fundamental Change of Circumstances, Comments of Governments*", 17th Session, (18 Jan. 1966), Vol. II, [http://untreaty.un.org/ilc/publications/yearbooks/Ybkvolumes\(e\)/ILC_1966_v2_e.pdf](http://untreaty.un.org/ilc/publications/yearbooks/Ybkvolumes(e)/ILC_1966_v2_e.pdf), (Erişim: 26.7.2012).
- , Doc. A/6309/Rev.1, Reports of the Commission to the General Assembly, "*Article 58. – Supervening impossibility of performance, Commentary*", 18th Session (4 May - 19 July 1966), Vol. II, [http://untreaty.un.org/ilc/publications/yearbooks/Ybkvolumes\(e\)/ILC_1966_v2_e.pdf](http://untreaty.un.org/ilc/publications/yearbooks/Ybkvolumes(e)/ILC_1966_v2_e.pdf), (Erişim: 14.7.2012).
- , Doc. A/6309/Rev.1, Reports of the Commission to the General Assembly, "*Article 59. - Fundamental change of circumstances, Commentary*", 18th Session (4 May - 19 July 1966), Vol. II, [http://untreaty.un.org/ilc/publications/yearbooks/Ybkvolumes\(e\)/ILC_1966_v2_e.pdf](http://untreaty.un.org/ilc/publications/yearbooks/Ybkvolumes(e)/ILC_1966_v2_e.pdf), (Erişim: 10.7.2012).
- , Doc. A/35/10: Report of the International Law Commission on the work of its thirty-second session (5 May - 25 July 1980), "*Article 62. Fundamental change of circumstances, Commentary*", 32nd Session (1980), Vol. II, Part. II, [http://untreaty.un.org/ilc/publications/yearbooks/Ybkvolumes\(e\)/ILC_1980_v2_p2_e.pdf](http://untreaty.un.org/ilc/publications/yearbooks/Ybkvolumes(e)/ILC_1980_v2_p2_e.pdf), (Erişim: 23.12.2011).

-----, Doc. A/37/10: Report of the International Law Commission on the work of its thirty-fourth session (3 May - 23 July 1982), “*Article 62. Fundamental change of circumstances, Commentary*”, 34th Session (1982), Vol. II, Part. II, [http://untreaty.un.org/ilc//publications/yearbooks/Ybkvolumes\(e\)/ILC_1982_v2_p2_e.pdf](http://untreaty.un.org/ilc//publications/yearbooks/Ybkvolumes(e)/ILC_1982_v2_p2_e.pdf), (Erişim: 26.12.2011).

B. DAVALAR

AVRUPA TOPLULUĐU ADALET DİVANI

A. *Racke GMBH and Co. v. Hauptzollamt Mainz Davası*, Case C-162/96, *Court of Justice of the European Communities*, 16 June 1998, <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=43934&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=121705>, (Erişim: 6.3.2013).

-----, “*Opinion of Advocate General Jacobs*, 4 December 1997”, <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=43464&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=119715>, (Erişim: 16.3.2014).

ULUSLARARASI HAKEMLİK

İran-ABD Talepler Mahkemesi (*Iran-US Claims Tribunal*), “*Talepler Uzlaşma Bildirisi (Claims Settlement Declaration)*”, 19 January 1981, [http://www.iusct.net/General %20Documents/2-Claims%20Settlement %20Declaration.pdf](http://www.iusct.net/General%20Documents/2-Claims%20Settlement%20Declaration.pdf), (Erişim: 1.8.2012).

-----, “*Tribunal Rules of Procedure*”, 3 May 1983, <http://www.iusct.net/General%20Documents/5-TRIBUNAL%20RULES%20OF%20PROCEDURE.pdf>, (Erişim: 1.8.2012).

Permanent Court of Arbitration, “*Contracting Parties*”, <https://pca-cpa.org/en/about/introduction/contracting-parties/>, (Erişim: 9.2.2018).

ULUSLARARASI ADALET DİVANI

Balıkçılık (Fisheries Jurisdiction) (Alm./İzl.) (Federal Republic of Germany v. Iceland) Davası, “*Judgment of 2 February 1973*”, “*Jurisdiction of the Court*”, *International Court of Justice*, <http://www.icj-cij.org/docket/files/56/10713.pdf>, (Erişim: 5.2.2013).

-----, “*Judgment of 2 February 1973*”, “*Dissenting opinion of Judge Padilla Nervo*”, *International Court of Justice*, <http://www.icj-cij.org/docket/files/56/10721.pdf>, (Erişim: 14.2.2012).

Balıkçılık (Fisheries Jurisdiction) (BK/İzl.) (United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland v. Iceland) Davası, "Judgment of 2 February 1973", "Jurisdiction of the Court", *International Court of Justice*, <http://www.icj-cij.org/docket/files/55/5749.pdf>, (Erişim: 5.2.2013).

-----, "Judgment of 2 February 1973", "Dissenting opinion of Judge Padilla Nervo", *International Court of Justice*, <http://www.icj-cij.org/docket/files/55/5757.pdf>, (Erişim: 9.8.2012).

-----, "Summary 1974/1: Summary of the Judgment of 25 July 1974", "Summaries of Judgments and Orders", *International Court of Justice*, <http://www.icj-cij.org/docket/files/55/5979.pdf>, (Erişim: 14.2.2012).

-----, "Summary 1974/2: Summary of the Judgment of 25 July 1974", "Summaries of Judgments and Orders", *International Court of Justice*, <http://www.icj-cij.org/docket/files/56/6003.pdf>, (Erişim: 14.2.2012).

Gabcikovo-Nagymaros Projesi (Gabcikovo-Nagymaros Project (Hungary/Slovakia)) Davası, "Judgement of 25 September 1997", *International Court of Justice*, <http://www.icj-cij.org/docket/files/92/7375.pdf>, (Erişim: 14.7.2012).

Kuzey Denizi Kıta Sahanlığı (North Sea Continental Shelf), (F. Alm./Dan.), (Federal Republic of Germany/Denmark) Davası, "Judgment of 20 February 1969", "Judgments", *International Court of Justice*, <http://www.icj-cij.org/docket/files/51/5535.pdf>, (Erişim: 3.8.2012).

-----, "Summary 1969/2", "Summaries of Judgments and Orders", *International Court of Justice*, <http://www.icj-cij.org/docket/files/51/5537.pdf>, (Erişim: 16.3.2012).

Kuzey Denizi Kıta Sahanlığı (F. Alm./Hol.), (Federal Republic of Germany/Netherlands) Davası, "Judgment of 20 February 1969", "Judgments", *International Court of Justice*, <http://www.icj-cij.org/docket/files/52/5561.pdf>, (Erişim: 6.8.2012).

ULUSLARARASI SÜREKLİ ADALET DİVANI

Brezilya Borçları (Brazilian Loans) Davası, "Judgment of 12 July 1929", *Permanent Court of International Justice*, Ser. A, No. A21, http://www.icj-cij.org/pcij/serie_A/A_20/64_Emprunts_Bresiliens_Arret.pdf, (Erişim: 21.7.2012).

Denunciation of the Treaty of November 2nd, 1865, between China and Belgium, "Case", "Memorandum of the Chinese Government", *Permanent Court of International Justice*, Ser. C, No. 16/1, http://www.icj-cij.org/pcij/serie_C/C_16_01/C_16_01_03_Traite_sino-belge_memoire.pdf, (Erişim: 28.4.2012).

- Litvanya ve Polonya Arasında Demiryolu Ulaşımı (Railway Traffic between Lithuania and Poland) Davası*, “Advisory Opinion of 15 October 1931”, *Permanent Court of International Justice*, http://www.icj-cij.org/pcij/serie_AB/AB_42/Trafic_ferroviaire_Avis_consultatif.pdf, (Erişim: 6.8.2012).
- Rus Tazminatı (Russian Claim for Indemnities) Davası*, *Permanent Court of Arbitration*, http://www.pca-cpa.org/upload/files/Russian%20Award%20edited%20_final_.pdf, (Erişim: 27.2.2012).
- Serbest Bölgeler (Free Zones of Upper Savoy and the District of Gex) Davası*, “Public Sittings and Pleadings”, *Permanent Court of International Justice*, Ser. C, No. C58, http://www.icj-cij.org/pcij/serie_C/C_58/C_58_04_Zones_franches_Seances_publicques.pdf, (Erişim: 29.10.2010).
- , Ser. C, No. C58, http://www.icj-cij.org/pcij/serie_C/C_58/C_58_04_Zones_franches_Seances_publicques.pdf, (Erişim: 7.2.2012).
- , “Documents of the Written Proceedings”, *Permanent Court of International Justice*, Ser. C, No. C58, http://www.icj-cij.org/pcij/serie_C/C_58/C_58_03_Zones_franches_Pieces_procedure_ecrite.pdf, (Erişim: 7.2.2012).
- , “Speeches Made in Court”, Ser. C, No. C17/1, Vol. I, http://www.icj-cij.org/pcij/serie_C/C_17_01/C17_01_03_Zones_franches_Discours.pdf, (Erişim: 24.4.2012).
- Sırp Borçları (Serbian Loans) Davası*, “Judgment of 12 July 1929”, *Permanent Court of International Justice*, Ser. A, No. A20, http://www.icj-cij.org/pcij/serie_A/A_20/62_Emprunts_Serbes_Arret.pdf, (Erişim: 21.7.2012).
- Uyrukluk Kararnameleri (Nationality Decrees Issued in Tunis and Morocco) Davası*, “Advisory Opinion of 7 February 1923”, *Permanent Court of International Justice*, Ser. B, No. B04, http://www.icj-cij.org/pcij/serie_B/B_04/Decrets_de_nationalite_promulgues_en_Tunisie_et_au_Maroc_Avis_consultatif_1.pdf, (Erişim: 5.7.2012).

C. İNTERNET

- Avrupa Akit Hukuku İlkeleri - *Principles Of European Contract Law*, <http://www.trans-lex.org/400200#head-102>, (Erişim: 19.3.2013).
- Birleşmiş Milletler, “Uluslararası Hukuk”, <http://www.unicankara.org.tr/today/6.html>, (Erişim: 26.11.2011).
- “Boğazlardan 87 bin 593 gemi geçti”, 10.1.2018, <http://aa.com.tr/tr/turkiye/bogazlardan-87-bin-593-gemi-gecti/1026969>, (Erişim: 9.2.2018).
- “Daimi Hakemlik Mahkemesi (PCA)”, <http://www.mfa.gov.tr/daimi-hakemlik-mahkemesi.tr.mfa>, (Erişim: 26.2.2012).

- Foreign Relations of the United States*, 1881, <http://digioll.library.wisc.edu/cgi-bin/FRUS/FRUS-idx?type=turn&id=FRUS.FRUS188182v01&entity=FRUS.FRUS188182v01.p0678&q1=Clayton>, (Erişim: 13.11.2011).
- Kıyı Emniyeti Genel Müdürü Salih Orakçı Mülakatı, “İstanbul Boğazı gemi trafiğine doydı”, 18.11.2010, http://www.sabah.com.tr/Yasam/2010/11/18/istanbul_bogazi_gemi_trafigine_doydu, (Erişim: 1.3.2014).
- Kıyı Emniyeti Genel Müdürlüğü, *2016 Faaliyet Raporu*, www.kiyiemniyeti.gov.tr/userfiles/editor/pdf/2016-yili-faaliyet-raporu.pdf, (Erişim: 9.2.2018).
- “Milletler Cemiyeti Misakı”, <http://www.erdemdenk.com/mcmisaki.doc>, (Erişim: 6.8.2013).
- “Multilateral Treaties Deposited with the Secretary-General”, https://treaties.un.org/Pages/Content.aspx?path=DB/MTDSGStatus/pageIntro_en.xml, (Erişim: 2.2.2018).
- “Pacte De La Société Des Nations, Avec Annexe”, “Covenant of the League of Nations, With Annex”, <http://www.fredsakademiet.dk/ordbog/treaty/pact.pdf>, (Erişim: 10.3.2014).
- “Paris Antlaşması”, <http://www.ttk.gov.tr/templates/resimler/File/ktpbelge/belge02.pdf>, (Erişim: 24.3.2014).
- “Rebus sic stantibus şartı”, <http://www.vik2.com/rebus-sic-stantibus-sarti/>, (Erişim: 22.8.2009).
- UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts 2010, Rome: 2010, <http://www.unidroit.org/English/principles/contracts/principles2010/integralversion/principles2010-e.pdf>, (Erişim: 13.3.2013).

D. KİTAPLAR

- ACER, Yücel ve İbrahim KAYA, *Uluslararası Hukuk Temel Ders Kitabı*, 2. Baskı, Ankara: Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu Yay., 2011.
- AKSAR, Yusuf, *Teoride ve Uygulamada Uluslararası Hukuk I*, Ankara: Seçkin Yay., 2012.
- AKYOL, Şener, *Dürüstlük Kuralı ve Hakkın Kötüye Kullanılması Yasağı*, İkinci Bası, İstanbul: Vedat Kit., 2006.
- AKWEENDA, S., *International Law and Protection of Namibia's Territorial Integrity Boundaries and Territorial Claims*, The Hague: Kluwer Law International, 1997.
- ARAT, Ayşe, *Sözleşmenin Değişen Şartlara Uyarlanması*, Ankara: Seçkin Yay., 2006.
- AUST, Anthony, *Handbook of International Law*, 2nd Edition, Cambridge: Cambridge UP, 2010.

- , *Modern Treaty Law and Practice*, Third Printing, Cambridge: Cambridge UP, 2003.
- AVRUPA KOMİSYONU TÜRKİYE DELEGASYONU, *Avrupa Birliği Nasıl Çalışır?: AB Kurumları İçin Rehberiniz*, 2009.
- BAYSAL, Başak, *Sözleşmenin Uyarlanması*, İstanbul: On İki Levha Yay., 2009.
- BISHOP, William, Jr., *International Law, Cases and Materials*, Second Writing, Boston: Little, Brown & Co., 1954.
- BOCZEK, Boleslaw Adam, *International Law: A Dictionary*, Lanham: Scarecrow Press, 2005.
- BOZKURT, Enver, M. Akif KÜTÜKÇÜ ve Yasin POYRAZ, *Deoletler Hukuku*, Göz. Geç. 7. Baskı, Ankara: Yetkin Yay., 2012.
- BOZKURT, Enver, Mehmet ÖZCAN ve Arif KÖKTAŞ, *Avrupa Birliği Hukuku*, 5. Baskı, Ankara: Asil Yay., 2011.
- BRIERLY, J. L., *The Law of Nations*, 6th Edi., Oxford: Clarendon Press, 1963.
- BRIGGS, Herbert W., (Ed.), *The Law of Nations: Cases, Documents, and Notes*, 2nd Edi., New York: Appleton-Century-Crofts, Inc., 1952.
- BROWNLIE, Ian, *Principles of Public International Law*, 7th Edi., Oxford: Oxford UP, 2008.
- BUERGENTHAL, Thomas and Sean D. MURPHY, *Public International Law*, 4th Edi., St Paul: Thomson/West Pub., 2007.
- BYNKERSHOEK, Cornelius Van, *Questions of Public Law*, (1737), Book 2, <http://www.lonang.com/exlibris/bynkershoek/bynk-210.htm>, (Erişim: 21.4.2012).
- CARR, Edward Hallett, *Yirmi Yıl Krizi (1919-1939)*, Çev.: Can CEMGİL, İstanbul: İstanbul Bilgi Üni. Yay., 2010.
- CASTEL, J. G., *International Law, Chiefly as Interpreted and Applied in Canada*, Toronto: Uni. of Toronto Press, 1965.
- CHENGWEI, Liu, *Remedies for Non-performance: Perspectives from CISG, UNIDROIT Principles and PECL*, Cambridge Uni. Press, 2009, http://www.jus.uio.no/sisu/remedies_for_non_performance_perspectives_from_cisg_upicc_and_pecl.chengwei_liu/landscape.b5.pdf, (Erişim: 22.10.2010).
- CICERO, *Yükümlülükler Üzerine*, Latince Aslından Çev.: C. Cengiz ÇEVİK, İstanbul: İş Bankası Yay., 2013.
- CRANDALL, Samuel Benjamin, *Treaties, Their Making and Enforcement*, 2nd Edi., New Cersey: The Lawbook Exchange Ltd., 2005.

- ÇALIŞKAN, Yusuf, *The Development of International Investment Law*, 2008.
- ÇELİK, Edip F., *Milletlerarası Hukuk*, Birinci Kitap, 2. Baskı, İstanbul: Filiz Kit., 1987.
- D. VATTEL, Emerich, *The Law of Nations*, Book II, <http://www.constitution.org/vattel/vattel.htm>, (Erişim: 19.7.2012).
- DAVID, Arie E., *The Strategy of Treaty Termination, Lawful Breaches and Relations*, London: Yale UP, 1975.
- DEGAN, V. Djuro, *Sources of International Law*, The Hague: Martinus Nijhoff Pub., 1997.
- DERVORT, Thomas R. Van, *International Law and Organization: An Introduction*, California: Sage Pub., 1997.
- DIŞ TİCARET MÜSTEŞARLIĞI, *Avrupa Birliği ve Türkiye*, 6. Baskı, Ankara: 2007.
- DIXON, Martin, *Textbook on International Law*, 5th Edi., Oxford: Oxford UP, 2005.
- DOĞAN, İlyas, *Devletler Hukuku*, Ankara: Seçkin Yay., 2008.
- ELIAS, Taslim O., *The Modern Law of Treaties*, New York: Oceana Pub., 1974.
- ERDOĞAN, Feyiz, *Uluslararası Hukuk ve Tahkim*, Ankara: Seçkin Yay., 2004.
- EREN, Fikret, *Borçlar Hukuku, Genel Hükümler*, 12. Baskı, İstanbul: Beta Yay., 2010.
- ERİM, Nihat, *Devletlerarası Hukuku ve Siyasi Tarih Metinleri*, Cilt: I (Osmanlı İmparatorluğu Antlaşmaları), Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1953.
- FASSBENDER, Bardo, *UN Security Council Reform and the Right of Veto: A Constitutional Perspective*, The Hague: Kluwer Law International, 1998.
- FENWICK, Charles G., *International Law*, 3rd Edition, New York: Appleton-Century-Crofts, Inc., 1948.
- FITZMAURICE, Malgosia and Olufemi ELIAS, *Contemporary Issues in the Law of Treaties*, Utrecht: Eleven Pub., 2005.
- FOUNTAINE, Pascal, *AB Nedir?*, Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu, 2010.
- FUEHR, Alexander, *The Neutrality of Belgium*, London: Funk & Wagnalls Company, 1915.
- GAO, Zhiguo, "Current Issues of International Law on Offshore Abandonment, with Special Reference to the United Kingdom", *Ocean Development & International Law*, Vol. 28, Iss. 1 (Jan. 1997), ss. 59-78.
- GARNER, James Wilford, *International Law and the World War*, Vol. II, London: Longmans, Green and Co., 1920, <http://archive.org/stream/internationalallaw02garnuoft#page/n1/mode/2up>, (Erişim: 22.7.2012).

- GENTILI, Alberico, *De Iure Belli Libri Tres*, The Translation of the Edition of 1612, John C. ROLFE, New York: Oceana Pub. Inc., 1964.
- GÖZÜBÜYÜK, Pulat A., *Mücbir Sebepler ve Beklenmeyen Haller*, Gen. 3. Baskı, Ankara: Kazancı Yay., 1977.
- GSOVSKI, Vladimir, *Soviet Civil Law*, Vol. 1, Michigan Legal Studies, 1948.
- GÜRSOY, Kemal T., *Hususi Hukukda Clausula Rebus Sic Stantibus (Emprevizyon Nazariyesi)*, Ankara: Ankara Üni., 1950.
- HERSHEY, Amos S., *The Essentials of International Public Law and Organization*, New York: The Macmillan Company, 1927.
- HILL, Chesney, *The Doctrine of "Rebus Sic Stantibus" in International Law*, The University of Missouri Studies, Vol. IX, No. 3 (July 1, 1934).
- HILLIER, Tim, *Sourcebook on Public International Law*, London: Cavendish Pub., 1998.
- IJALAYE, David Adeyavo, *The Extension of Corporate Personality in International Law*, New York: Oceana Pub., 1978.
- İNAN, Yüksel, *Devletler Hukuku Bakımından Kıyı Suları Balıkçılığı ve Sorunları*, Ankara: Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yay., 1976.
- , *Türk Boğazlarının Siyasal ve Hukuksal Rejimi*, Ankara: Gazi Üni. Yay., 1986.
- KACOWICZ, Arie Marcelo, *Peaceful Territorial Change*, South Caroline: University of South Caroline Press, 1994.
- KAPLAN, İbrahim, *Hakimin Sözleşmeye Müdahalesi*, 3. Baskı, Ankara: Yetkin Yay., 2013.
- KEETON, George W. and Georg SCHWARZENBERGER, *Making International Law Work*, 2nd Edition, London: Stevens & Sons Limited, 1946.
- KELSEN, Hans, *Principles of International Law*, 2nd Edition, New York: Holt, Rinehart and Winston, Inc., 1966.
- KONTOU, Nancy, *The Termination and Revision of Treaties in the Light of New Customary International Law*, New York: Oxford UP, 2001.
- KOSKENNIEMI, Martti, *The Gentle Civilizer of Nations: The Rise and Fall of International Law 1870-1960*, Cambridge: Cambridge UP, 2004.
- KÖBLER, Ralf, *Die clausula rebus sic stantibus als allgemeiner Rechtsgrundsatz*, Tübingen: 1991.
- LALL, Vinod K. and Danial KHEMCHAND, (Ed.), "Rebus Sic Stantibus", *Encyclopaedia of International Law*, New Delhi: Anmoll Pub., 1997.
- LALONDE, Suzanne, *Determining Boundaries in a Conflicted World: the Role of Uti Possidetis*, Montreal: McGill-Queen's UP, 2002.

- LAUTERPACHT, Elihu, C. J. GREENWOOD and A. G. OPPENHEIMER, (Ed.), *International Law Reports: Volume 117*, Cambridge: Cambridge UP, 2000.
- LAUTERPACHT, Hersch, *International Law: Being the Collected Papers of Hersch Lauterpacht*, Elihu LAUTERPACHT, (Ed.), London: Cambridge UP, 1970.
- , *The Development of International Law by the International Court*, Cambridge UP, 1996.
- , *The Function of Law in the International Community*, Oxford: Clarendon Press, 1933.
- LIBRARY OF CONGRESS, *Treaties and Other International Agreements: the Role of the United States Senate*, Washington: 2001.
- Lozan Barış Konferansı, Tutanaklar, Belgeler, Çev.: Seha L. MERAY, (18) sayılı Tutanak, Boğazlar Komisyonu'na ilişkin (7) sayılı Tutanak, Takım: I, Cilt: 1, Kitap: 1, Ankara: Ankara Üni. Basımevi, 1969.
- MALANCZUK, Peter, *Akehurst's Modern Introduction to International Law*, 7th Rev. Edi., New York: Routledge: 1997.
- MANIRUZZAMAN, A. F. M., "Stabilization in Investment Contracts and Change of Rules by Host Countries: Tools for O & G Investors", http://lba.legis.state.ak.us/sga/doc_log/2006-03-15_ainp_stabilization-maniruzzaman_first_draft.pdf, (Erişim: 8.8.2009).
- MANİSALI, Erol, *Avrupa Çıkmazı*, 6. Basım, İstanbul: Otopsi Yay., 2004.
- MCNAIR, A. D., *The Law of Treaties*, Oxford: The Clarendon Press, 1961.
- MERAY, Seha L., *Devletler Hukuku*, 3. Baskı, Ankara: Ankara Üni. Basımevi, 1965.
- , *Devletler Hukukuna Giriş*, Cilt I, Yen. Göz. Geç. 3. Bası, Ankara: Ankara Üni. Basımevi, 1968.
- , *Devletler Hukukuna Giriş*, Cilt II, Yen. Göz. Geç. 4. Bası, Ankara: Ankara Üni. Basımevi, 1975.
- , *Uluslararası Hukuk ve Uluslararası Örgütler*, Ankara: Ankara Üni. Basımevi, 1977.
- O'BRIEN, John, *International Law*, Cavendish Pub., 2001.
- OERTMANN, Paul, *Die Geschäftsgrundlage, Ein neuer Rechtsbegriff*, Leipzig: 1921.
- OLIVER, Covey T. et. al, *Cases and Materials on the International Legal System*, 4th Edi., New York: The Foundation Press, Inc., 1995.
- OPPENHEIM, L., *International Law: A Treatise, Vol. I. – Peace*, Ronald F. ROXBURGH, (Ed.), 3rd Edi., New Jersey: The Lawbook Exchange, Ltd., 2005.

- OUGUERGOUZ, Fatsah, *The African Charter on Human and People's Rights: A Comprehensive Agenda for Human Dignity and Sustainable Democracy in Africa*, The Hague: Kluwer, 2003.
- ÖZERSAY, Kudret, *Kıbrıs Sorunu: Hukuksal Bir İnceleme*, Ankara: Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi Yay., 2002.
- PAZARCI, Hüseyin, *Uluslararası Hukuk Dersleri*, 1. Kitap, Göz. Geç. 11. Baskı, Ankara: Turhan Kitabevi, 2011.
- , *Uluslararası Hukuk Dersleri*, 2. Kitap, Göz. Geç. 9. Baskı, Ankara: Turhan Kit., 2013,
- , *Uluslararası Hukuk Dersleri*, IV. Kitap, Ankara: Turhan Kit., 2000.
- PHILLIMORE, Robert, *Commentaries Upon International Law*, Vol. 2, London: Elibron Classics, 2005.
- POLYBIUS, *The Histories*, Book IX, http://penelope.uchicago.edu/Thayer/E/Roman/Texts/Polybius/9*.html, (Erişim: 20.4.2012).
- RAZAVİ, Ahmad, *Continental Shelf Delimitation and Related Maritime Issues in the Persian Gulf*, The Hague: Martinus Nijhoff Pub., 1997.
- SANCAKDAR, Oğuz, *İdare Hukuku*, Gen. ve Gün. 2. Baskı, Ankara: Seçkin Yay., 2012.
- SHOTWELL, James T. and Francis DEÁK, *Turkey at the Straits: A Short History*, New York: McMillan Company, 1940.
- SLOMANSON, William R., *Fundamental Perspectives on International Law*, 5th Ed., Belmont: Thomson Wadsworth, 2007.
- SORNARAJAH, M., *The Pursuit of Nationalized Property*, Dordrecht: Martinus Nijhoff Pub., 1986.
- SUR, Melda, *Uluslararası Hukukun Esasları*, Tıpkı 6. Baskı, İstanbul: Beta Yay., 2013.
- TEKİNALP, Gülören ve Ünal TEKİNALP, *Avrupa Birliği Hukuku*, Gün. 2. Bası, İstanbul: Beta Yay., 2000.
- THE AMERICAN LAW INSTITUTE, *Restatement of the Law, Second, Foreign Relations Law of the United States*, Minnesota: American Law Institute Pub., 1965.
- TOKLU, Vefa, *Su Sorunu, Uluslararası Hukuk ve Türkiye*, Ankara: Turhan Kit., 1999.
- TOPUZ, Seçkin, *Denge Bozulması ve İfa Güçlüğü Durumlarında Sözleşmeye Müdahale (Hakimin Sözleşmeyi Uyarlaması)*, Ankara: Yetkin Yay., 2009.
- TRISKA, Jan F. and Robert M. SLUSSER, *The Theory, Law and Policy of Soviet Treaties*, California: Stanford UP, 1962.

- ÜNAL, Şeref, *Uluslararası Hukuk*, Ankara: Yetkin Yay., 2005.
- V. BISMARCK, Otto, *Düşünceler ve Hâtıralar II*, Çev.: Nijad AKİPEK, İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yay., 1991.
- , *The Man and The Statesman*, Vol. 2, London: Smith, Elder & Co., 1898.
- VAMVOUKOS, Athanassios, *Termination of Treaties in International Law: the Doctrines of Rebus Sic Stantibus and Desuatitude*, Oxford (Oxfordshire): Clarendon Press, 1985.
- VERWEY, Delano, *The European Community, the European Union and the International Law Treaties*, The Hague: T.M.C. Asser Press, 2004.
- VILLIGER, Mark E., *Commentary on the 1969 Vienna Convention on the Law of Treaties*, Leiden: Martinus Nijhoff Pub., 2009.
- WANG, Dong, *China's Unequal Treaties: Narrating National History*, Lanham: Lexington Books, 2005.
- WILDMAN, Richard, *Institutes of International Law, Vol. 1: International Rights in the Time of Peace*, London: William Benning & Co., Law Booksellers, 1849.
- WILLOUGHBY, Westel W., *Japan's Case Examined*, Tomlin Press, 2007.
- YOUNG, C. Walter, *The International Legal Status of the Kwantung Leased Territory, Japan's Jurisdiction and International Legal Position in Manchuria*, Baltimore: The John Hopkins Press, 1931.
- ZABUNOĞLU, Yahya K., *İdare Hukuku*, Cilt 1, Ankara: Yetkin Yay., 2012.
- ZIMMERMAN, Reinhard, *The Law of Obligations: Roman Foundations of the Civilian Tradition*, Cambridge: Clarendon Paperbacks, 1996.

E. MAKALELER

- A. GÜNEŞ, Şule, "Gabcikovo-Nagymaros Davası", *Ankara ÜHFD*, Cilt: 55, Sayı: 2 (2006), ss. 91-116.
- ABDULLAHZADE, Cavid, "Gabcikovo-Nagymaros Davası Kararı'nda Uluslararası Adalet Divanı'nın 1969 Viyana Antlaşmalar Hukuku Sözleşmesi'ne İlişkin Değerlendirmeleri", *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni*, Cilt: 25, Sayı: 1-2 (2005-2006: Prof. Dr. Aslan Gündüz Anısına Armağan), ss. 1-21.
- ACAR, Hakan, "UNIDROIT ve Avrupa Borçlar Hukuku Prensipleri Işığında Aşırı İfa Güçlüğü", *Erzincan ÜHFD*, Cilt: XII, Sayı: 1-2 (Haz. 2008), ss. 111-135.
- ANDRITOI, Claudia, "Controversies and Ambiguities Regarding the Clause *Rebus Sic Stantibus*", *Contemporary Readings in Law and Social Justice*, Vol. 4(1) (2012), ss. 225-231.

- , "The Clause "Rebus Sic Stantibus" in the State Practice", *Social Behavioural Sciences*, No. 1 (61), (2011), ss. 52-57.
- ANTIPPAS, Suzanne, "A Backround Report on Codification of the Law of Treaties at the Vienna Conference", *Tulane Law Review*, Vol. XLIII (1968-1969), ss. 798-834.
- ARIKAN, Mustafa, "Eser Sözleşmesinde İfa İmkânsızlığı ve Sonuçları", *Selçuk ÜHFD*, Cilt: 16, Sayı: 2, Yıl: 2008, ss. 265-285.
- "Article 28. Rebus Sic Stantibus", *AJIL*, Vol. 29, Supplement: Research in International Law (1935), ss. 1096-1126.
- AYRANCI, Hasan, "Sözleşme Kurma Zorunluluğu", *Ankara ÜHFD*, Cilt: 52, Sayı: 3 (2003), ss. 229-252.
- BEDERMAN, David J., "The 1871 London Declaration, Rebus Sic Stantibus and a Primitivist View of the Law of Nations", *AJIL*, Vol. 82, No. 1 (Jan. 1988), ss. 1-40.
- BENNETT, Mark and Nicole ROUGHAN, "Rebus Sic Stantibus and Treaty of Waitangi", *Victoria University of Wellington Law Review*, Vol. 37, No. 4 (2006), ss. 505-545.
- BINDER, Christina, "Stability and Change in Times of Fragmentation: The Limits of *Pacta Sunt Servanda* Revisited", *Leiden Journal of International Law*, Vol. 35, Iss. 4 (Dec. 2012), ss. 909-934.
- BOZKURT, Enver, "Uluslararası Hukuk Bakımından Münhasır Ekonomik Bölge Kavramının Ortaya Çıkışı", *Uluslararası Hukuk ve Politika*, Cilt: 2, No. 5 (2006), ss. 50-74.
- BRIGGS, Herbert W., "Rebus Sic Stantibus Before the Security Council, The Anglo-Egyptian Question", *AJIL*, Vol. 43, No. 4 (Oct. 1949), ss. 762-769.
- , "The Attorney General Invokes Rebus Sic Stantibus", *AJIL*, Vol. 36, No. 1 (Jan. 1942), ss. 89-96.
- BULLINGTON, John P., "International Treaties and the Clause "Rebus Sic Stantibus", *The University of Pennsylvania Law Review and American Law Register*, Vol. 76, No. 2 (Dec. 1927), ss. 153-177.
- BURCUOĞLU, Haluk, "Hukukta Uyarılma-Özellikle Taşınmaz Kiralarında ve (Dövizle Endeksli) Kredi Sözleşmelerinde Uyarılma", *İstanbul Üni. Mukayeseli Hukuk Araştırması Dergisi*, Cilt: 20 (1996), ss. 59-91.
- BUSSY, André, "İsviçre Hukukunda Sebepsiz Zenginleşmenin (Haksız İktisap) Umumi şartları üzerinde bir inceleme", *Ankara ÜHFD*, Cilt: 3, Sayı: 2-4 (1946), ss. 581-632.
- CANİKLİOĞLU, Nurşen, "İşçinin Çalışma Koşullarında Tek Taraflı Değişiklik Sözleşmeyi İşverenin Feshetmiş Sayılacağı", *Sicil*, Sayı: 18, Yıl: 5 (Haz. 2010), ss. 104-113.

- CASHIN-RITAINE, Eleanor, "Emprevizyon, Hardship ve İşlem Temelinin Çökmesi: Pacta Sunt Servanda ve Alman-Fransız Hukukî İlişkilerinde Sözleşmelerin Uyarlanmasına Giden Yollar", *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, Cilt: LXIII, Sayı: 1-2 (2005), ss. 321-342.
- CHAMBERLAIN, J. S., "The Doctrine of Rebus Sic Stantibus", in *Proceedings of the American Society of International Law*, Vol. 26, (April 28-30, 1932), ss. 59-62.
- COHN, A. Cindy, "Interpreting the Withdrawal Clause in Arms Control Treaties", *Michigan Journal of International Law*, Vol. 10, No. 3 (Sum. 1989), ss. 849-871.
- CRAVEN, Matthew C. R., "What Happened to Unequal Treaties? The Continuities of Informal Empire", *Nordic Journal of International Law*, Vol. 74, No. 3-4 (2005), ss. 335-382.
- ÇALIŞKAN, Yusuf, "Milletlerarası Tahkimde Ahde Vefa ve Akdin Değişen Şartlara Uyarlanması Prensiplerinin Uygulanması", *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni*, Cilt: 24, Sayı: 1-2 (2004: Prof. Dr. Sevin Toluner'e Armağan), ss. 365-377, <http://www.iudergi.com/tr/index.php/hukukmh/article/viewFile/2625/2213>.
- DENNIS, William C., "The Doctrine of "Rebus Sic Stantibus", in *Proceedings of the American Society of International Law*, Vol. 26 (April 28-30, 1932), ss. 53-59.
- DICKSTEIN, Michael E., "Revitalizing the International Law Governing Concession Agreements", *International Tax & Business Lawyer*, Vol. 6, No. 1 (Win. 1988), ss. 54-91.
- EMİROĞLU, Haluk, "Roma Hukukunda Vekalet Sözleşmesi (Mandatium) ve Hukuki İşlemlerde Temsil", *Ankara ÜHFD*, Cilt: 52, Sayı: 1 (2003), ss. 101-111.
- , "Roma Hukuku'nun Bilgi Kaynaklarından *Corpus Iuris Civilis* ve Türkiye'de Hukuk Resepsiyonu", *Ankara ÜHFD*, Cilt: 51, Sayı: 3 (2002), ss. 85-96.
- EPPS, Valerie, "The Validity of the Political Offender Exception in Extradition Treaties in Anglo-American Jurisprudence", *Harvard International Law Journal*, Vol. 20, No. 1 (Win. 1979), ss. 61-88.
- ER, Başak, "Türk Boğazları'nın Hukuksal Değerlendirmesi", *Mülkiye*, Cilt: XXIII, Sayı: 219 (Kas.-Ara. 1999), ss. 207-234.
- FITZMAURICE, Malgosia, "The *Gabčíkovo-Nagymaros* Case: The Law of Treaties", *Leiden Journal of International Law*, Vol. 11, Iss. 2 (June 1998), ss. 321-344.

- G. CEYLAN, Seldağ, "Roma Hukukunun Günümüz Hukuk Düzenlerine Etkisi", *Gazi ÜHFD*, Cilt: 8, Sayı: 1-2 (Haz.-Ara. 2004), ss. 75-93.
- GARNER, J. W., "The Doctrine of Rebus Sic Stantibus and the Termination of Treaties", *AJIL*, Vol. 21, No. 3 (July, 1927), ss. 509-516.
- GARNER, James W., "Revision of Treaties and the Doctrine of Rebus Sic Stantibus", *Iowa Law Review*, Vol. 19 (1933-34), ss. 312-329.
- GEIGER, Rainer, "The Unilateral Change of Economic Development Agreements", *The International and Comparative Law Quarterly*, Vol. 23 (1974), ss. 73-104.
- GOLDBLAT, Jozef, "Denuclearization of Central Asia", *Disarmament Forum: Central Asia at the Crossroads*, No. 4 (2007), ss. 25-32, <http://www.unidir.org/pdf/articles/pdf-art2685.pdf>, (Erişim: 4.10.2011).
- GRAHAM, A. M., "The Effects of Domestic Hostilities on Public and Private International Agreements: A Tentative Approach", *Western Law Review*, Vol. 3 (1964), ss. 128-149.
- GUTTERIDGE, H. C., "Comparative Law and the Law of Nations", in William Eliot BUTLER, *International Law in Comparative Perspective*, Alphen aan den Rijn: Sijtoff & Noordhoff Pub., 1980, ss. 13-23.
- HARASZTI, György, "Treaties and the Fundamental Change of Circumstances", in The Hague Academy of International Law, *Recueil des cours*, Vol. 146, Iss. III, (1975), ss. 1-94.
- HOUTTE, Hans Van, "Changed Circumstances And Pacta Sunt Servanda", Piero BERNARDINI ve Emmanuel GAILLARD, (Ed.), *Transnational Rules in International Commercial Arbitration*, Paris: International Chamber of Commerce Pub., 1993, http://tldb.uni-koeln.de/php/pub_show_document.php?pubdocid=117300, (Erişim: 29.4.2009).
- KAIKOBAD, K. Homi, "Some Observations on the Doctrine of Continuity and Finality of Boundaries", *The British Yearbook of International Law*, Vol. 54, No. 1 (1983), ss. 119-141.
- KEETON, George W., "The Revision Clause in Certain Chinese Treaties", *The British Year Book of International Law*, (1929), ss. 111-136.
- KELSEN, Hans, "Birleşmiş Milletler Teşkilatından Çekilme Hakkı", *Ankara ÜHFD*, Cilt: 6, Sayı: 2-4 (1949), ss. 95-111.
- KENNEDY, David, "The Sources of International Law", *American University Journal of International Law and Politics*, Vol. 2, No. 1 (Spr. 1987), ss. 1-96, <http://www.law.harvard.edu/faculty/dkennedy/publications/sources.pdf>.
- KOECK, H. Franz, "The "Changed Circumstances" Clause after the UN Conference on the Law of Treaties (1968-69)", *Georgia Journal of International and Comparative Law*, Vol. 4, No. 93 (Win. 1974), ss. 83-115.

- KOGAN, Norman, "Revision of the Italian Peace Treaty", *Indiana Law Journal*, Vol. 28 (1952-53), ss. 334-353.
- KOKOTT, Juliane and Frank HOFFMEISTER, "A. Racke GMBH & Co. v. Hauptzollamt Mainz. Case C-162/96. Court of Justice of the European Communities, June 16, 1998", *AJIL*, Vol. 93, No. 1 (Jan. 1999), ss. 205-209.
- KÜÇÜKGÜNGÖR, Erkan ve Haluk EMİROĞLU, "Roma Hukukunda ve Bazı Çağdaş Hukuk Düzenlerinde *Laesio Enormis* (Gabin)", *Ankara ÜH D*, Cilt: 53, Sayı: 1 (2004), ss. 77-87.
- LIANG, Yuen-Li, "The Doctrine of "Rebus Sic Stantibus", in *Proceedings of the American Society of International Law*, Vol. 26 (April 28-30, 1932), ss. 62-63.
- LISSITZYN, Oliver J., "Stability and Change: Unilateral Denunciation or Suspension of Treaties by Reason of Changed Circumstances", in *Proceedings of the American Society of International Law*, Vol. 61 (April 27-29, 1967), ss. 186-193.
- , "Treaties and Changed Circumstances (*Rebus Sic Stantibus*)", *The American Journal of International Law*, Vol. 61, No. 4 (Oct. 1967), ss. 895-922.
- LOUGHRAN, Regina A., "The United States Position on Revising the Paris Convention: Quid Pro Quo or Denunciation", *Fordham International Law Journal*, Vol. 5, No. 2 (1981-82), ss. 411-439.
- MAHMUD, Tayyab, "Colonial Cartographies, Postcolonial Borders, and Enduring Failures of International Law: The Unending Wars Along The Afghanistan-Pakistan Frontier", *Brooklyn Journal of International Law*, Vol. 36, Iss. 1 (2010), ss. 1-74, http://www.brooklaw.edu/~/media/PDF/LawJournals/BJI_PDF/bji_vol36i.ashx, (Erişim: 8.11.2012).
- MONTAGUE III, Robert L., "A Brief Study of Some of the International Legal and Political Aspects of the Guantanamo Bay Problem", *Kentucky Law Journal*, Vol. 50, (1961-1962), ss. 459-523.
- MUNNELLY, Robert J., Jr., ""Rebus Redux": The Potential Utility of Fundamental Change of Circumstances Doctrine to Enforce Human Rights Norms", *Cornell International Law Journal*, Vol. 22, No. 1 (Win. 1989), ss. 147-169.
- MÜLLERSON, Rein, "The ABM Treaty: Changed Circumstances, Extraordinary Events, Supreme Interests and International Law", *International and Comparative Law Quarterly*, Vol. 50, No. 3 (July 2001), ss. 509-539.
- NOONAN, Philip, "Revolutions and Treaty Terminations", *Dickinson Journal of International Law*, Vol. 2, No. 2 (Spr. 1984), ss. 301-330.
- OFTINGER, Karl, "Cari Akitlerin Temellerinde Buhran İcabi Tahavvül (Clausula Rebus Sic Stantibus)", *İstanbul Üni. Hukuk Fakültesi Mecmuası*, Cilt: VIII, Sayı: 3-4 (1942), ss. 598-622, <http://www.iudergi.com/tr/index.php/hukukmecmuu/article/view/5730/5254>, (Erişim: 23.9.2012).

- PAZARCI, Hüseyin, "Uluslararası Hukukta Jus Cogens Kavramı", *Prof. Dr. Bülent Nuri Esen'e Armağan*, Ankara: Ankara Üni. Hukuk Fakültesi Yay., 1977, ss. 365-379.
- PETERS, Anne, "Treaties, Unequal", <http://www.mpepil.com/ViewPdf/epil/entries/law-9780199231690-e1495.pdf?stylesheet=EPIL-display-full.xsl>, (Erişim: 25.4.2012).
- RANK, Richard, "Modern War and the Validity of Treaties: A Comparative Study", *Cornell Law Quarterly*, Vol. XXXVIII, (1952-1953), ss. 321-355.
- ROHRLICH, Chester, "Self-Release from Treaties", *United States Law Review*, Vol. LXVI, Iss. 18 (1932), ss. 18-24.
- ROSCINI, Marco, "Something Old, Something New: The 2006 Semipalatinsk Treaty on a Nuclear Weapon-Free Zone in Central Asia", *Chinese Journal of International Law*, Vol. 7, No. 3 (2008), ss. 593-624.
- ROSENNE, Shabtai, "The Influence of Judaism on the Development of International Law: An Assessment", in Mark W. JANIS-Carolyn EVANS, (Ed.), *Religion and International Law*, London: Martinus Nijhoff Pub., 1999, ss. 63-94.
- ROY, F. Le, "1919'dan İtibaren Devletlerarası Hukukda Vuku Bulan Tahavvüller", *Ankara ÜHFD*, Cilt: 8, Sayı: 1-2 (1951), ss. 354-407.
- RÖSLER, Hannes, "Alman ve Uluslararası Sözleşme Hukukunda Değişen ve Öngörülme Köşullar", *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, Cilt: LXVI, Sayı: 1 (2008), ss. 353-364.
- SALIBA, Aziz T., "Rebus sic stantibus: A Comparative Survey", *Murdoch University Electronic Journal of Law*, Vol. 8, No. 3 (Sep. 2001), http://www.murdoch.edu.au/elaw/issues/v8n3/saliba83_text.html, (Erişim: 14.2.2009).
- SARIAL, M. Enis, "Beklenmeyen Halin Sözleşmeye Etkisi (I)", *Yargı Dergisi*, Sayı: 47, (Şubat 1980), ss. 24-28.
- SCHEFFLER, William L., "The Politicization and Death of Rebus Sic Stantibus", *Syracuse Journal of International Law and Commerce*, Vol. 2, No. 1 (Spr. 1974), ss. 67-77.
- SCHWARZ, Andreas B., "Harbin Hususi Akitler Üzerindeki Tesiri", *Adliye Dergisi*, Sayı: 2, Yıl: 35 (1944), ss. 186-202.
- SCHWEBEL, Stephen M., "The Alsing Case", *The International and Comparative Law Quarterly*, Vol. 8 (April 1959), ss. 320-345.
- SCHWELB, Egon, "Fundamental Change of Circumstances", *Zeitschrift für ausländisches öffentliches Recht und Völkerrecht*, Vol. 29 (1969), ss. 39-70, http://www.hjil.de/29_1969/29_1969_1_c_39_70.pdf, (Erişim: 12.7.2012).

- , "Some Aspects of International *Jus Cogens* As Formulated by the International Law Commission", *AJIL*, Vol. 61, No. 4 (Oct. 1967), ss. 946-975.
- STEIN, Eric and Dominique CARREAU, "Law and Peaceful Change in a Subsystem: "Withdrawal" of France from the North Atlantic Treaty Organisation", *AJIL*, Vol. 62, No. 3 (July 1968), ss. 577-640.
- ŞEN, Murat, "Cumhuriyet Öncesi Türk Hukukunda Hizmet Akdine Genel Bakış", *Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt: IV, Sayı: 1-2 (2000), ss. 523-546.
- T. ÖZDEMİR, Gökçe, "Roma Medeni Usul Hukukunda *Formula Yargılaması*", *Dokuz Eylül ÜHFD*, Cilt: 7, Sayı: 1 (2005), ss. 167-212.
- THILO, Emile, "Laesio Enormis ve Clausula Rebus Sic Stantibus İle Bir Para Borcunda Mücbir Sebep Hakkında Not", *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, Cilt: 1, Sayı: 3 (1935), ss. 344-351.
- THIRLWAY, Hugh, "The Law and Procedure of the International Court of Justice 1960-1989 (Part Four)", *The British Yearbook of International Law*, Vol. 63, No. 1 (1992), ss. 1-96.
- TIEWUL, Sylvanus A., "The Fisheries Jurisdiction Cases (1973) and the Ghost of Rebus Sic Stantibus", *New York University Journal of International Law and Politics*, Vol. 6, No. 3 (Win. 1973), ss. 455-472.
- TOTH, Akos, "The Doctrine of Rebus Sic Stantibus in International Law", *The Juridical Review*, (April 1974), ss. 56-82.
- , "The Doctrine of Rebus Sic Stantibus in International Law", *The Juridical Review*, (August 1974), ss. 147-178.
- , "The Doctrine of Rebus Sic Stantibus in International Law", *The Juridical Review*, (September 1974), ss. 263-281.
- TUNÇOMAĞ, Kenan, "Alman Hukukunda Borcun İfasında Aşırı Güçlük (Muamelenin Temeli) İle İlgili Objektif Görüşler", *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, Cilt: 32, Sayı: 2-4 (1966), ss. 884-905.
- ÜLGEN, Celal, "Uyarlama Davaları", *Mevzuat Dergisi*, Yıl: 5, Sayı: 49 (Ocak 2002), <http://www.mevzuatdergisi.com/2002/01a/03.htm>, (Erişim: 30.4.2012).
- VAGTS, Detlev F., "Hegemonic International Law", *AJIL*, Vol. 95, No. 4 (Oct. 2001), ss. 843-848.
- , "Rebus Revisited: Changed Circumstances in Treaty Law", *Columbia Journal of Transnational Law*, Vol. 43, No. 2 (2005), ss. 459-476.
- WALDRON, Jeremy, "The Half-Life of Treaties: Waitangi, *Rebus Sic Stantibus*", *Otago Law Review*, Vol. 11, No. 2 (2006), ss. 161-181.

- WILLIAMS, John Fischer, "The Permanence of Treaties, The Doctrine of Rebus Sic Stantibus, And Article 19 of the Covenant of the League", *The American Journal of International Law*, Vol. 22, No. 1 (Jan. 1928), ss. 89-104.
- WILLIAMS, Paul R., "International Environmental Dispute Resolution: The Dispute Between Slovakia and Hungary Concerning Construction of the Gabčíkovo and Nagymaros Dams", *Columbia Journal of Environmental Law*, Vol. 19, No. 1 (1994), ss. 1-57.
- WRIGHT, Quincy, "Article 19 of the League Covenant and the Doctrine "Rebus Sic Stantibus"", *Proceedings of the American Society of International Law*, Vol. 30 (April 23-25, 1936), ss. 55-73.
- YILMAZ, Süleyman, "Dövize Endeksli Tüketici Kredilerinde Uyarlama Sorunu ve Yargıtay'ın Bakışı", *Ankara ÜHFD*, Cilt: 59, Sayı: 1 (2010), ss. 131-172.
- ZAYAS, Alfred De, "The Status of Guantánamo Bay and the Status of the Detainees", *Law Review of the University of British Columbia*, Vol. 37, No. 2 (Spr. 2004), ss. 277-341.

F. ANSİKLOPEDİ, MEVZUAT, SÖZLÜKLER VE TEZLER

- AVRUPA BİRLİĞİ GENEL SEKRETERLİĞİ, "clausula rebus sic standibus" Maddesi, *Avrupa Birliği Terimleri Sözlüğü*, Ankara: 2009, http://www.abgs.gov.tr/files/Sozluk/glossary_for_the_european_union.pdf, (Erişim: 15.10.2009).
- AYHAN, Halis, "Kendi Kaderini Tayin ve Kosova", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırkkale Üni. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2005.
- BOZKURT, Enver, *Türkiye'nin Uluslararası Hukuk Mevzuatı*, 4. Baskı, Ankara: Asil Yay., 2007.
- OSMAŃCZYK, Edmund Jan and Anthony MANGO, (Ed.), *Encyclopedia of the United Nations and International Agreements*, Vol. 3: N-S, 3rd Edi., New York: Routledge, 2003.
- SÖNMEZOĞLU, Faruk, (Der.), "Rebus Sic Stantibus" Maddesi, *Uluslararası İlişkiler Sözlüğü*, Göz. Geç. ve Gen. 4. Basım, İstanbul: Der Yay., 2005.
- TEZCAN, Mehmet, "Clausula Rebus Sic Stantibus İlkesi ve Sözleşmenin Değişen Koşullara Uyarlanması", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üni. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2004.

G. YARGITAY KARARLARI

9. HD, E. 2009/17729, K. 2009/14144, T. 25.5.2009.
11. HD, E. 2001/4448, K. 2001/7062, T. 24.9.2001.
- , E. 2002/474, K. 2002/4030, T. 29.4.2002.
- , E. 2003/5190, K. 2003/9626, T. 20.10.2003.
- , E. 2005/2289, K. 2006/4730, T. 27.4.2006.
- , E. 2005/2289, K. 2006/4730, T. 26.9.2007.
13. HD, E. 1999/22, K. 1999/524, T. 4.2.1999.
- , E. 2005/1874, K. 2005/9749, T. 9.6.2005.
- , E. 2010/188, K. 2010/2991, T. 10.3.2010.
- , E. 2010/17858, K. 2011/7265, T. 5.5.2011.
- YHGK, E. 1987/11-411, K. 1988/86, T. 3.2.1988.
- , E. 1998/13-815, K. 1998/835, T. 18.11.1998.
- , E. 2001/15-402, K. 2001/459, T. 30.5.2001.
- , E. 2002/13-852, K. 2002/864, T. 30.10.2002.
- , E. 2004/11-403, K. 2004/425, T. 22.9.2004.
- , E. 2009/14-456, K. 2009/496, T. 11.11.2009.
- , E. 2010/14-14, K. 2010/15, T. 27.1.2010.